

USAs MEST OMTALTE NYE MUSIKAL – VINNAR AV 3 TONY AWARDS «Musikalen som gir Broadway ny retning» ROLLING STONE

heidi gjermundsen broch
frank kjosås charlotte frogner
jon bleiklie devik lasse kolsrud thomas bye
Regi: Svein Sturla Hungnes

next to normal

musikalen
av Kitt/Yorkey

det norske teatret

NOREGSPREMIERE 3. SEPTEMBER PÅ HOVUDSCENEN www.detnorsketeatret.no / 22 42 43 44 [facebook.com/n2ndnt](https://www.facebook.com/n2ndnt)

Aftenposten

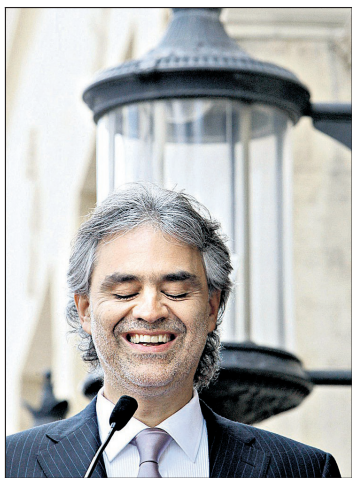
ONSDAG 7. APRIL 2010. UKE 14. NR. 131

KULTUR

Kommentarer

Ingenting er enkelt i Sør-Afrika.
Les Per Kristian Haugen side 3

Konsert

BOCELLI FYLLER TELENOR ARENA

I morgen fyller operastjernen Andrea Bocelli Telenor Arena på Fornebu. Og har du ikke skaffet deg billett ennå, så kan du høre med Røde Kors om de kan selge deg en for 400 kroner.

Side 8

Bokanmeldelser KRIGSBØKER FOR BARN

Side 10 og 11

Håp for stor gård

Gertjan de Snaijer og Bente Pünter har funnet hvordan de skal ta vare på kulturarven som gården deres, Søndre Ommang gård, representerer: Økologisk drift.

Side 6 og 7

På Søndre Ommang gård har Bente Pünter og Gertjan de Snaijer funnet ny bruk for alle hus på gården gjennom allsidig økologisk drift, mange slags dyr, gårdsysteri og butikk.

FOTO: INGAR HAUG STEINHOLT

«En av tiårets viktigste filmer!»
BLADET TROMSØ

NORDLYS

HAMAR ARBEIDERBLAD

DAGBLADET

DAGSAVISEN

Maria Bonnevie

Engelen

av Margreth Olin

«DIRRENDE TROVERDIGHET
OG INNLEVELSE AV
MARIA BONNEVIE»

VG

PÅ DVD OG BLU-RAY 7. APRIL

SANDRE METRONOME

Irak krever krukke tilbake

■ Irak vil ha tilbake 654 krukke fra den norske samleren **Martin Schøyen**. De varsler politiske og rettslige skritt for på få tilbakeført 654 krukke som Schøyen skal ha i samlingen sin, melder nrk.no. En britisk granskningskomité slår fast at krukkene er ulovlig ført ut av Irak.

Irak har de siste årene fått tilbake tusenvis av gjenstander fra forskjellige land.

Britisk stjerneskudd til Slottsfjell

■ Den engelske artisten Rox kommer til Slottsfjell-festivalen i Tønsberg i sommer. Rox er scenenavnet til Rox-

anne Tataei fra London. Hun er halvt jamaicansk og halvt iransk, og er ventet å bli Englands neste store nysoul/pop-stjerne. (NTB)

Fredrik Skavlan er klar for to nye sesonger på NRK og SVT, her med Steven Van Zandt (Little Steven) i studio.

FOTO: STIAN LYSBERG SOLUM/SCANPIX

Kjører på med mer Skavlan

■ – Vi gleder oss, og har allerede begynt å invitere gjester, avslører **Fredrik Skavlan** i en kommentar til at både NRK og SVT ønsker å fortsette samarbeidet i ytterligere to sesonger. Programmet har etter to sesonger etablert seg som et av Europas ledende talk-show.

Fredag kommer blant annet **Cheryl Cole**, jentegruppemedlem, fotballfrue og «X Factor»-dommer, på besøk.

I forrige måned ble Skavlan kritisert i svenske aviser for måten han tar seg av sine kvinnelige gjester på, der blant andre **Eva Lundgren** hevdet at hun ikke synes Skavlan lykkes i å samtale med kvinner på samme måte som med sine mannlige gjester.

(NTB)

52
dager
igjen

Toy Story i 3D

■ Fra fredag blir det mulig å se *Toy Story* og *Toy Story 2* i 3D – både den norske versjonen og originalversjonen. Det er kun Oslo Kino som setter opp disse filmene i 3D og trolig blir filmene kun vist i 2 uker.

Mer kultur

på side 20 og 21

Skattegraving

En norskfødt dame med det ideelle etternavnet Schatz, som kan bety skatt på tysk, fortalte i VG 27. februar om hvordan hun er blitt rik på, gjennom og etter fire skilsmisser i Hollywood. Hun satser nå på å bli enda rikere gjennom et mulig femte ekteskap, en plan som hun både spekulerer på og spekulerer i. Slikt krever et grundig gjennomtenkt opplegg. Det kan sikkert lykkes uten grammatiske ferdigheter. De mangler nemlig. Uten at det hemmer henne, er det jo bra for spalten. Hun er sitert slik: «Etter 3–4 dates er det på tide å gå i sengen.»

Et flott eksempel på forskjellen mellom bestemt og ubestemt form. Å gå, eller hoppe, i sengen er noe som treåringer gjerne driver med, oftest i håp om å utsette leggetiden. Å gå eller hoppe i seng, eventuelt til sengs, har

Språket vårt

PER EGIL HEGGE

noe større appell for mange av dem som har passert puberteten.

Selv lingvister bør, i likhet med fru Schatz, ha et avklart forhold til hva som er viktig i situasjonen. Det er formfullendt uttrykt av Herman Wildenvey, i et dikt om en dame som vendte ham ryggen og valgte rivalen etter en språkdiskusjon: «Hun gikk/ med ham. Meg sendte hun et hånlig blikk/ og det var ingen grammatikk/ for meg å lære der.»

per.egil.hegge@aftenposten.no

Nytt liv for

■ Forfallstruede hus tas i bruk på nye måter

Hus som ingen trenger lenger råtner og blir borte i et jordbruk i endring. Men på Søndre Ommang i Løten har Bente Pünter og Gertjan de Snaijer funnet sin utvei: økologisk drift.

ULF ANDENÆS
INGAR STEINHOLT (foto)

Hos Bente Pünter og Gertjan de Snaijer er det liv på tunet slik noen vil minnes fra gamle dager, med kyr, geiter, høns og ender, attpåtil gårdsysteri og butikk med egne produkter. De fikk nylig kulturpris for sin innsats.

Rike blir de ikke, og dagene er lange, men det er en livsstil som gir dem innhold og mening.

– Vi ønsker å ta hensyn til landskapet og naturen og til at dyrene skal ha det bra, sier de. – Vi slipper utgiftene til sprøytemidler og kunstgjødsel som vi ikke bruker; det betyr at vi får noe mindre avling, men til gjengjeld får vi høyere pris for det vi selger.

Særlig overskudd til vedlikeholdet gir ikke slik drift. De lever nøkternt i sitt våningshus fra 1700-tallet av høy antikvarisk verdi. Taket lekker.

– Vi måtte bruke hva vi hadde på å berge driftsbygningene først, om vi skulle ha noe å leve av, forklarer de.

Arv som tynger. Andre har mer av bygninger på bruket enn det er mulig å rå med. Tord Horne på Horne gård i Stange har oppbevaringsplass så det holder. Han har en av de største låvene i Norge, en ufattelig diger bygning med 2500 kvadratmeter grunnflate som ingen har bruk for i dag.

– Å sitte med noe slikt er som en straff, sier Horne. – Låven fra 1911 er bygd for en driftsform som er borte. Melkeproduksjon i nytt samdriftsfjøs og andre endringer har gjort alt det gamle overflødig.

Gårdbruker Horne, født 1932, har vært med under forvandlingene. Låven ble brukt til å lagre enorme mengder med høy for gården som har 1000 mål innmark, samt lagring av korn, stall for 25 hester og bås for 100 kyr. Her har ingen hoppet i høyet på mange år. Innendørs står pensjonerte kjøredoninger for Blakken, svunne dagers seletøy og utstyr, og en vel bevart T-Ford. Gårdsklokken på taket har klokke-tårn stort nok for en kirke. Det blir ikke oss som maler den låveveggen.

Redning i nytt tak. Her har det forbløffende skjedd at myndigheter i fylke og kommune har tatt skritt for å bevare den forlatte kjempen, til en pris av to

Gårdbruker Tord Horne har vært vitne til total forvandling av gårdsdriften i sin levetid. Slik ser det ut inne i låven.

millioner kroner i første omgang. Begrunnelse: Bygningen er et landemerke i bygda og minnesmerke over en epoke i stedets og jordbrukets historie. Redningen består i å beskytte taket ved å legge metallplater på det. Hvem vet: en vakker dag dukker kanskje noen opp som trenger så mye lagerplass?

En del gamle låver finner ny bruk. Mange bønder er oppfinnsomme. Den store gårdslåven var selv en nyskaping da den dukket opp på landsbygda for 150 år siden. Den avlste et tusen år eldre mønster av mange mindre laftede tømmerhus rundt tunet. Nye driftsbygninger lar seg ikke stanse, men det gjelder at de passer noenlunde bra inn, og ikke ser ut, for å si det med Ola Kristen Rygh i Statens landbruksforvaltning, «omtrent som byggene oppført i sin tid av supermarkedkjeden Lidl».

«Landskapets vaktmester». – Det finnes noen støtteordninger som gjør det mulig å sikre midler til bevaringsverdige bygninger, sier kulturhistorikeren Sjur Harby. – Men slike penger sitter langt inne, og det er en kronglete prosess, der de færreste når frem. Kulturminnefondet skulle bidra til dette, men der er storparten av kronene bundet opp i faste utgifter.

– Kulturlandskap med gårdsbruk i samspill med fri natur er en grunnsten for det norske reiselivet, fordi nettopp dette danner bildet av Norge for dem som kommer hit, sier Hilde Charlotte Solheim, reiselivsdirektør i HSH (Handels- og servicenæringens hovedorganisasjon). – I det landskapet er bonden vaktmesteren, selv om han ikke alltid liker å bli omtalt slik. Gjengrodde marker og gårdshus som ramler sammen bidrar ikke til Norge som et tiltrekkende reisemål, påpeker hun.

I Bjørnsens seng. En annen som har fått midler er Ingeborg Sørheim på gården Sveinhaug nær Ringsaker kirke. Gården er

blitt restaurert og gjenåpnet som pensjonat, noe den også var for hundre år siden. – Bjørnstjerne Bjørnson pleide å ta inn her, sier hun. – Hvis du leier Bjørnsens rom, får du bra utsikt over Mjøsa.

– Hvert av de gamle husene som skal repareres, trenger ny bruk. – Jeg fikk beskjed om at det vil koste 50 000 kroner å rive et av dem. Setter jeg det i stand, koster det 200 000. For hva? Nytt forfall?

Nye veier. Noen har sørget for avkastning ved å legge om til helt nye virksomheter. Erik Eid Hohle på Eidsalm gård i Brandbu er pioner i å produsere bioenergi av restprodukter fra skogen og åkeren, ikke minst som alternativ til skyhøy strømpris i en energisløsende nasjon.

– Hvis vi ikke hadde satt i gang med dette, måtte vi nok ha skaffet oss jobb utenfor gården, fordi landbruket lenge har slitt med lavere priser og dårligere lønnsomhet. Vi har kunnet ta alle bygningene i bruk til den nye produksjonen. Men et trygt jordbruk må ligge i bunn. Ikke alle bønder kan leve av attåtnæringer, sier Hohle.

Såre minner. I de brede bygder på Østlandet bærer storgårdene på en tvetydig arv, for de er minner om tider med dype klasseskiller mellom storbonde og småkårsfolk. For noen sitter det langt inne å gi det som i deres øyne er økonomiske lettelsener for de

gamle gårder

■ Noen driver pensjonat, andre produserer bioenergi

På Søndre Ommang gård har Bente Pünter og Gertjan de Snaijer funnet ny bruk for alle bygningene. De har fått kulturpris, men enda mer kunne de trenge midler til å reparere det antikvariske våningshuset.

gamle kaksefamilie i bygda og tilhørende herskaps hus. Den herskapelege livsstil er det uansett ikke lenger grunnlag for, bortsett fra der gårdene blir overtatt av dagens rikfolk, med penger utenfra å sette inn.

En felles oppskrift eller felles støtteordninger for å berge truede bygningsverdier på bygdene lar seg ikke uten videre fastslå, fordi brukenes skjebner er så uli-

ke. Noen steder ligger det til rette for nye inntektskilder, ny drift eller ny kapitalsterk eier, andre steder finnes ikke dette. I andre europeiske land finnes til gjengjeld en hel regnbue av økonomiske løsninger, eller stiftelser som britiske *National Trust*. Der er det ting å lære.

ulf.andenas@aftenposten.no

Horne gård har en av de største låvene i Norge, med 2500 kvadratmeter grunnflate som ingen har bruk for lenger.

Landsbygd i endring

Antall gårdsbruk i Norge i 1949: 213 000.

Antall gårdsbruk i 1999: 70 000.

Antall gårdsbruk i 2008: 49 000.

I gjennomsnitt er mellom syv og åtte bruk lagt ned hver dag siden 1949.

Andel av yrkesaktiv befolkning sysselsatt i landbruk:

1801: 80 prosent

1876: 58 prosent

1891: 49 prosent

1950: 23 prosent

2009: 2,5 prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

På nett

I går skrev vi om forfallet på storgården Sælid ved Hamar. Les saken og se flere bilder på ap.no

Aftenposten.no

R.BUP

Regionsenter for barn og unges psykiske helse

Helseregion ØST og SØR

Regionsenter for barn og unges psykiske helse, Helseregion Øst og Sør (RBUP Øst og Sør) er en stiftelse som skal bidra til å utvikle, kvalitetssikre og forvalte vitenskapelig og klinisk tverrfaglig kunnskap og kompetanse innen alle sentrale områder i arbeid med barn og unges psykiske helse. RBUP skal bidra til at slik kompetanse er tilgjengelig gjennom undervisning, forskning, fagutvikling og informasjonsvirksomhet. RBUPs oppgaver følger av årlige tildelingsbrev med utgangspunkt i Stortingets budsjettvedtak. RBUP er en kompetanseorganisasjon som engasjerer drøyt 90 årsverk. Se www.r-bup.no for utfyllende info.

DIREKTØR

Sentral lederstilling innen forskning og undervisning

Vi søker en engasjert, synlig og samlende leder som sammen med medarbeidere og styret skal ta gode strategiske valg for videreutvikling av den samlede virksomheten.

Søkere må ha solid ledererfaring, relevant fagbakgrunn og god kjennskap til fagområdet barn og unges psykiske helse. Den ideelle kandidaten har egen forskningserfaring og evne til å inspirere og motivere medarbeidere og samarbeidspartnere til nytenkning, faglig utvikling og samhandling.

RBUP samarbeider med bl.a. andre forsknings- og utdanningsinstitusjoner, kommuner, spesialisthelsetjenesten og myndighetene.

Direktøren må ha gode kommunikasjonsevner og kunne representere, bygge relasjoner og nettverk, både nasjonalt og internasjonalt.

Direktøren vil rapportere til stiftelsens styre.

Ta gjerne kontakt med Liv S. Bøe, Delphi Consulting AS, tlf. 23 33 27 70 eller styreleder Kjell Ivar Iversen, tlf 957 22 078 for nærmere informasjon.

Søknad med CV og evt publikasjonsliste merket 44652 sendes delphi@delphi-consulting.no innen 14. april 2010. Alle søknader og henvendelser behandles konfidensielt, om ønskelig også overfor oppdragsgiver.

DELPHI

Executive search - Lederutvelgelse

Delphi Consulting AS, Fridtjof Nansens vei 17, 0369 Oslo, tlf. 23 33 27 70, fax. 23 33 27 71, e-mail: delphi@delphi-consulting.no